

Romákat sújtó kettős mérce a rendőrség bírságotlasi gyakorlatában

Miért kapnak súlyosabb büntetést a szegények, mint a szélsőségesek?

*A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) jelentése
a szélsőséges szervezetek jogellenes közbiztonsági tevékenységének,
valamint a szegénységre visszavezethető, csekély társadalmi veszélyességű
szabálysértések rendőrségi kezeléséről
2024.*

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	2
1. A magyarországi romákat érő megfélemlítés és a rendőrség ellentmondásos gyakorlata	4
2. A „járőröző séták”, vagyis a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzésének nem megfelelő kezelése	8
3. A szegénység és a szociális problémák pénzbüntetéssel való szankcionálása	13
4. Ajánlások	18
5. Módszertan	22

Vezetői összefoglaló

2022 áprilisában a Mi Hazánk szélsőjobboldali párt hat jelöltje országgyűlési képviselői mandátumot szerzett. A Mi Hazánk a választás előtt hivatalos együttműködési megállapodást kötött a Magyar Önvédelmi Mozgalommal, 2024-ben pedig a párt elnöke egy soproni gyűlésen a Betyársereg vezetőjét mutatta be úgy, mint leendő kormányuk „rendőrminiszterét”. Ezeknek **a szélsőséges szervezeteknek egyik jellegzetes tevékenysége a roma lakosság megfélemlítésére, „ellenőrzésére” irányuló önkényes járőrözés.** Ennek során úgy lépnek fel, mintha a rendőrséggel osztoznának meghatározott bűnüldözési és bűnmegelőzési feladatok elvégzésében, sokszor romák lakta településeken vagy romák ellen. Az utóbbi közel három évben több mint száz esetben tartottak olyan csoportos járőröző „sétát”, ami a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzésének szabálysértését, illetve e tevékenység szervezésének bűncselekményét valósítja meg. Ezeket a „járőrözéseket” a TASZ évek óta monitorozza és jogilag is vizsgálja. Tapasztalataink szerint, bár a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó gyűléseket egy ideje már megfelelően biztosítja a rendőrség, az előre be nem jelentett, gyűlésnek nem minősülő csoportos megmozdulások kezelése során nem felel meg a törvényi kötelezettségeinek. A megmozdulások megfigyelése során tapasztaltuk, hogy az informális masírozások keltenek igazán félelmet a roma magyarokban, **mégis a legkritikább esetben indul szabálysértési vagy büntetőeljárás ezekben az ügyekben.** Tekintettel arra, hogy az önkényes rendfenntartó akciók tipikusan a roma lakosok ellen irányulnak, a cselekmények elterjedtségéhez igazodó eljárások megindítása nemcsak az önkényes tevékenységek visszaszorítását, de a roma állampolgároknak a rendőrségbe vetett bizalmát is jelentősen növelné.

Mindezzel párhuzamosan megfigyelhető, hogy az alacsonyabb társadalmi státuszú, kiszolgáltatott helyzetben lévő lakosokat, így például **a szegénységben élő roma közösségeket a rendőrség sokszor kirívóan szigorú szabálysértési bírságokkal sújtja olyan cselekmények miatt is, amelyeknek a társadalomra veszélyessége elenyésző és gyakran szinte kizárólag szociális problémákból ered.** Az utóbbi években

ugrásszerűen nőtt az iskolai és óvodai hiányzások miatt a szülők ellen indított szabálysértési eljárások száma, illetve az olyan csekély társadalomra veszélyességgel bíró bagatell szabálysértési eljárások száma is, mint például pár száz forint értékű száraz fa engedély nélküli elvitele vagy a biciklilámpa hiánya. Ezekért a bagatell szabálysértésekért gyakran több tíz- vagy akár százezer forint összegű pénzbírságokat is kiszabnak szegénységben élőkre, **aminek legtöbb esetben – a fizetésektelenség miatt – elzárás az eredménye.** Az a tapasztalatunk, hogy a rendőrségbe vetett bizalom ezek miatt az esetek miatt nagyon sokszor hiányzik a roma lakosság részéről.

A rendőrségnek a valódi társadalmi veszélyességgel rendelkező, szélsőséges csoportok által elkövetett szabálysértések (sőt esetenként bűncselekmények) figyelmen kívül hagyása, és ezzel párhuzamosan a társadalmi veszélyességgel alig rendelkező, szegénységet kriminalizáló tevékenysége elterjedése szervezetünk szerint káros szabálysértési gyakorlat. Ezért ajánlásokat fogalmaztunk meg a különböző felelős szervek számára. Az **ajánlásaink közül kiemelten javasoljuk a rendőrségnek, hogy a bűncselekmények megakadályozása, valamint a közbiztonság és a közrend védelme körében minden tudomására jutott jogosulatlan közbiztonsági tevékenység esetében hivatalból indítson szabálysértési és büntetőeljárást.** Továbbá azt is javasoljuk, hogy a **szegénységhez szorosan kapcsolódó és különböző szociális problémákhoz kötődő szabálysértések esetén vegye figyelembe az adott magatartás társadalomra való veszélyességét, és ne büntesse azt. Amennyiben szabálysértési bírságot szab ki, vegye tekintetbe az eljárás alá vont anyagi helyzetét is.** Emellett felszólítjuk a kormányt, hogy határozottan ítélje el a roma honfitársainkat kirekesztő szélsőséges szervezetek térhódítását, és biztosítsa roma honfitársainkat arról, hogy minden körülmények között számíthatnak az állam védelmére az őket roma származásuk miatt kirekesztő, megbélyegző, üldöző szélsőséges szervezetekkel és személyekkel szemben.

1. A magyarországi romákat érő megfélemlítés és a rendőrség ellentmondásos gyakorlata

2022 áprilisában a Mi Hazánk pártjának hat jelöltje országgyűlési képviselői mandátumot szerzett. Alappal lehetett tartani attól, hogy ezzel a szélsőséges, különösen a magyarországi romákat kirekesztő, velük szemben gyűlöletet keltő hangok felerősödnek. A Mi Hazánk a választási kampányában többek között a „Nem lehetünk cigányország!” szlogent használta, választási programjában pedig szerepelt a roma tanulók szegregált oktatása mint cél, és az is, hogy a cigánytelepeken maximalizálni kell a születendő gyermekek számát, és ezt hatóságilag ellenőrizni kell. A párt 2021–23 között több olyan gyűlést is szervezett országszerte, amelyekkel mozgósította az ismertebb magyarországi szélsőséges szervezeteket és ezek szimpatizánsait. A demonstrációk témája tipikusan a „cigánybűnözés” elleni fellépés, erődemonstráció volt, és ezeket jellemzően olyan településeken rendezték, amelyeknek roma lakossága, esetenként roma szegregátuma is volt. Érthető, hogy ezek ismeretében a Mi Hazánk képviselőinek parlamentbe jutása nagy feszültséget és félelmet keltett a roma lakosság és a kirekesztő politikát elítélő polgárok körében.

A Mi Hazánk a 2022-es választás előtt nem sokkal hivatalos együttműködési megállapodást kötött a Magyar Önvédelmi Mozgalommal (a továbbiakban: MÖM), a Magyar Gárda¹ egyik utódszervezetével. A Magyar Gárdához hasonlóan a MÖM-öt működtető egyesületnek alapszabály szerinti célja „a társadalmi bűnmegelőzésben való részvétel” és a „jogkövető lakossági magatartás” érvényre juttatása. 2024 februárjában a Betyársereget vezető Tyirityán Zsoltról pedig azt mondta a Mi Hazánk

¹ A Fővárosi Ítéltábla 2009. július 2-án kelt ítéletével feloszlatta a Magyar Gárda Hagyományőrző és Kulturális Egyesületet és az ezzel szorosan együttműködő Magyar Gárda Mozgalommal. A Magyar Gárda alapvetően kis lélekszámú, romák által is lakott településeken szervezett olyan félkatonai jellegű erődemonstrációkat, amelyek során egyenruhában, alakzatban vonultak. Deklarált céljuk az volt, hogy felhívják a figyelmet a rossz közbiztonságra és a „cigánybűnözés” jelenségére. A kiválasztott települések kis mérete miatt a helyben élő cigányság nem tudott kitérni a szónoklatok elől, kénytelenek voltak végighallgatni a Gárda tagjainak beszédeit, amelyek megfélemlítő hatását tovább növelte a rendezvények paramilitáris jellege. Az ítélet alapján ezzel a Gárda rendezvényei közvetlenül és ténylegesen a demokrácia lényegéhez tartozó közrendet és köznyugalmat támadták, a biztonsághoz és szabadsághoz való jogot sértették.

elnöke egy nyilvános gyűlésen, hogy „amennyiben a Mi Hazánk Mozgalom kormányra kerül, a közbiztonsági kérdést Tyirityán Zsolt oldhatja majd meg. Őt fogja majd felhatalmazni az új kormány.”² Egyértelmű, hogy **a Mi Hazánk támogatja a szélsőséges, romaellenes MÖM és a Betyársereg tevékenységét.**

Egy ilyen jellegzetes tevékenység a roma lakosság megfélemlítésére, „ellenőrzésére” irányuló önkényes járőrözés. A MÖM arculatának fontos része, hogy a szervezet azt a benyomást kelti, mintha a rendőrséggel osztozna meghatározott bűnüldözési és bűnmegelőzési feladatok elvégzésében, tipikusan romák lakta településeken. Az **utóbbi közel három évben már több mint száz esetben** tartottak a MÖM tagjai olyan csoportos járőröző „sétát”, amely álláspontunk szerint a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzésének szabálysértését, illetve e tevékenység szervezésének bűncselekményét valósítja meg. Ez a tevékenység egyébként a Mi Hazánktól sem idegen: a párt elnöke, Toroczkai László Ásotthalom korábbi polgármestereként saját maga tette lehetővé, hogy a helyi önkormányzat mezei őrszolgálatá hatáskör hiányában a déli határon át menekülő külföldi személyekre felfegyverkezve „vadásszon”, őket elfogja. A MÖM járőrözése félelmet és felháborodást keltett a helyi roma lakosokban és a roma szervezetekben, akik a felosztatott Magyar Gárdához hasonlóan veszélyesnek ítélik a MÖM tevékenységét. Ennek ellenére a mozgalom sorra hozza létre új helyi tagszervezeteit – az utóbbi három évben több tucat új MÖM tagszervezet jöhetett létre.

A helyi roma lakosok félelme korábbi tapasztalataikból is ered: 2008–09 között szélsőségesek gyilkosságsorozatot követtek el romák ellen, amely során hat roma állampolgár veszítette életét. Ezt követően, 2011-ben szélsőségesek heteken át megfélemlítették a Gyöngyöspatán élő romákat: olykor katonai egyenruhában járőrözve olyan felkiáltásokkal, mint „Meghaltok, bűdös, tetves cigányok, ha nem költöztök el innen Patáról!”, olykor pedig konkrét támadásokkal, amelyek

² <https://magyarjelen.hu/eleg-volt-a-bunozesbol-sopronban-demonstral-a-betyarsereg-es-a-mi-hazank/>

tömegverekedéssé is fajultak. Ilyen előzmények után a magyarországi roma lakosságban alappal válthat ki rettegést, ha azt látja, hogy a Magyar Gárda utódszervezetei ismét önkényes járőrözésbe kezdenek. Ezért a rendőrségnek kulcsszerepe van a szélsőséges szervezetek részéről a romákat érintő megfélemlítés és potenciális gyűlölet-bűncselekmények kezelésében. Ennek pedig előfeltétele, hogy a roma közösségek bizalommal forduljanak a rendőrség felé az ilyen eseteket követően.

A TASZ 2021 óta folyamatosan monitorozza a szélsőjobboldali szervezetek online és offline tevékenységét. E tapasztalatunk alapján összességében elmondható, hogy a **rendőrség megfelelően biztosította a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó demonstrációkat**, amelyeket a Mi Hazánk és más szélsőséges szervezetek az elmúlt három évben szerveztek. Így ezek a megmozdulások nem váltak erőszakossá, bűncselekményt sem követtek el a résztvevők, bár a helyi roma lakosságban általában félelmet és felháborodást keltettek pusztán a szónoklatok is. Tapasztalataink szerint a bejelentett gyűlések biztosításában a rendőrség az elmúlt időszakban sokat fejlődött, ezen a területen egyértelműen érdemi előrelépés volt megfigyelhető a Magyar Gárda felvonulásainak korábbi rendőrségi kezeléséhez képest. A rendőrség komolyan veszi a szélsőséges gyűlések bejelentését és helyszíni biztosítását. A bejelentések kezelésével kapcsolatban érdemes kiemelni a Jászberényi Rendőrkapitányság korlátozó határozatát, amely a Jászapátiban eredetileg felvonulásnak tervezett rendezvényt a főtéren megtartandó statikus gyűlésre korlátozta.³ A gyűlések biztosítását illetően, figyelemmel a helyszínen jelen lévő személyi állomány mennyiségére, a helyszínen és környékén történő elhelyezkedésére, a forgalom biztosítására, a gyűlésre érkezők ellenőrzésére, az esetleges ellentüntetéstől való biztonságos elválasztására, egyaránt azt a benyomást keltette, hogy a rendőrség kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a szélsőséges, romaellenes gyűléseken ne fordulhasson elő erőszakos cselekmény, atrocitás. Információink szerint az ezeken a gyűléseken elhangzó beszédek az

³ https://www.police.hu/sites/default/files/K%C3%BArria%20%C3%ADt%C3%A9lete_1.pdf

érintett roma lakosság nagy része a cigányság ellen uszító beszédként értelmezte, azt kifejezetten megfélemlítőnek találta, de eljárások ezekben az ügyekben nem indultak.

A tipikusan a MÖM és a Betyársereg tevékenységéhez köthető, **gyűlésnek nem minősülő, előre be nem jelentett csoportos megmozdulások és ezek rendőrségi kezelése** viszont **problémás**. Ezekre az esetekre több alkalommal is felhívtuk a rendőrség figyelmét, de ennek érdemi következményét nem tapasztaltuk. Ezt azért tartjuk aggasztónak, mert tapasztalataink alapján **a roma lakosság szélsőséges csoportok általi megfélemlítése** az utóbbi időben jellemzően nem bejelentett gyűlések alkalmával, hanem épp **informális masírozások során történik**, ezért elengedhetetlen, hogy ezekre a rendőrség hatékonyan tudjon reagálni. Az a tapasztalatunk azonban, hogy **a legritkább esetben indul szabálysértési vagy büntetőeljárás** ezekben az ügyekben.

Mindezzel párhuzamosan a munkánk során tapasztalunk egy olyan tendenciát is, hogy **az alacsonyabb társadalmi státuszú, kiszolgáltatott helyzetben lévő** lakosokat, így például a **szegénységben élő roma közösségek tagjait sokszor kirívóan szigorúan sújtja szabálysértési bírságokkal a rendőrség** olyan cselekmények miatt is, amelyeknek a társadalomra veszélyessége elenyésző és gyakran szinte kizárólag szociális problémákból ered. Ide tartozhat akár a személygépjármű vagy a bicikli rossz műszaki állapota, szemetelés közterületen, néhány száz forint értékű száraz fa ellopása, áramlopás, vagy akár a gyermekek gyakori iskolai hiányzása és a hajléktalanság is. Ezekben az ügyekben az eljárás alá vont személy a legtöbbször nem képes egy magas összegű bírság megfizetésére, ráadásul ez a jövőbeni újabb hasonló szabálysértés elkövetésétől nem tud visszatartani. Ezt viszont az eljáró szabálysértési hatóság sokszor nem veszi figyelembe a tapasztalataink alapján, és kifejezetten magas összegű bírságokat is kiszabnak, ha a szabálysértés elkövetése szorosan kötődhet valamilyen szociális problémához. Ez a helyzet vélhetően tovább romlott azzal, hogy 2023. szeptember 1-től emelkedtek a szabálysértési bírságok összegei, ami a

legkiszolgáltatottabb csoportok tagjaira, köztük a szegénységben élőkre további súlyos pénzügyi terheket ró.

Ez a párhuzamos tendencia számunkra azt mutatja, hogy a kiszolgáltatott csoportok tagjai által elkövetett és a társadalomra jóval kisebb mértékben veszélyes cselekményeket sok esetben súlyosabban szankcionálja a szabálysértési hatóság (3. pont), mint a szélsőséges csoportok jogellenes közbiztonsági tevékenységét, ami végső soron az állami erőszakmonopóliumot támadó törekvés, és a társadalomra komoly veszélyt jelenthet (2. pont). Tekintettel arra, hogy a szélsőséges csoportok ilyen jellegű megfélemlítő tevékenysége, a járőrözés Magyarországon a sérülékeny csoportok közül leginkább a romák ellen irányul, véleményünk szerint ők azok, akik a legnagyobb kárvallottjai ennek a kettős mércének. Ezért a 4. pontban ajánlásokat teszünk a probléma orvoslására.

2. A „járőröző séták”, vagyis a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzésének nem megfelelő kezelése

A TASZ munkatársai 2021 óta mintegy tíz alkalommal folytattak személyesen helyszíni monitorozást szélsőséges szervezetek által szervezett, bejelentett gyűléseken. A gyülekezési törvény hatálya alá tartozó gyűlésekhez képest azonban sokkal nagyobb arányban figyelhető meg szélsőséges csoportok részéről a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, egyfajta önkényes rendfenntartó tevékenység. Ez a jellemzően a szélsőséges csoportokhoz kötődő, közterületeken – utcákban, parkokban, vasútállomásokon, aluljárókban – zajló aktivitás az elrettentést, a MÖM és a Betyársereg tagjai által feltételezeten szabálysértéseket, bűncselekményeket elkövető, vagy egyszerűen csak másokat zavaró személyek, különösen romák és hajléktalanok megfélemlítését szolgálja. Mindkét szervezet jellemzően állampolgári megkeresésekre, segélykérésekre hivatkozva, sokszor helyi szimpatizánsok bevonásával, és legtöbbször a MÖM vezetője, László Attila jelenlétében vonul fel, végez csoportos járőrözést, rendszerint 5–15 fő résztvevővel. Ezeket az

eseményeket a szervező nem jelenti be gyűlésként, hiszen nem is az, szónoklatok sem hangzanak el és a szélsőséges csoportok felületein, közösségi média oldalain sem gyűlésként jelennek meg. Épp ellenkezőleg, nyíltan járőröznek, tényfeltárást végeznek, felvételeket készítenek, jogsértést elszenvedett személyek „jogvédelmét” biztosítják a csoportos személyes fellépéssel.

Az önkényes rendfenntartó tevékenység nem a tüntetéshez hasonló alapjoggyakorlás, hanem éppen ellenkezőleg: a társadalomra veszélyes, tiltott cselekmény. Aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, elzárással is büntethető szabálysértést követ el,⁴ aki pedig olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet szervez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy a közbiztonság, közrend fenntartásának látszatát keltő tevékenységet szervez, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁵ Nem véletlenül indokolt az önkényes rendfenntartás kriminalizálása: az ilyen tevékenység elvitatja az állam erőszakmonopóliumát, amire épp azért van szükség egy jogállamban, hogy a köznyugalom és a közbiztonság ne sérüljön, és ne az egyes emberek vegyék kezükbe a bűnüldözést és végső soron az igazságszolgáltatást vélt vagy valós sérelmeik miatt.

A szélsőséges személyek és csoportok önkényes rendfenntartó tevékenységét kifejezetten indokolt volna rendészeti eszközökkel kezelnie az államnak, a rendőrségnek. Mivel a szélsőségesek által végzett járőrözés, önkényes rendfenntartás a hatályos jogszabályok szerint szabálysértés, még ha elzárással is büntethető, a visszatartó erőt nem elsősorban a szankció súlyossága jelentené, hanem az, hogy a büntetés elkerülhetetlen. A MÖM és a Betyársereg rendszeresen végzik e tevékenységüket, ehhez képest elenyésző számban indulnak ellenük eljárások, súlyos

⁴ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 171. §

⁵ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 352. §

szankció pedig a legritkább esetben éri őket. Annak ellenére, hogy az utóbbi három évben legalább száz ilyen jellegű járőrözésre került sor, a hivatalosan elérhető statisztikák szerint 2021-ben 15, 2022-ben 10, 2023-ban 18 szabálysértési eljárás indult közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése miatt. Elzárás büntetést egyetlen eljárás során sem szabott ki a bíróság, a kiszabott helyszíni bírságok és pénzbírságok összesített mértéke pedig jelentősen csökkent: míg 2021-ben összesen 320 000 forint összegű bírságot szabtak ki a hatóságok, 2022-ben már csupán 140 000, 2023-ban pedig 85 000 forintnyit, holott a szabálysértések száma a TASZ hírfigyelése alapján nem csökkent. A fizetési képesség, ill. hajlandóság viszonylag magas volt ezekben az ügyekben: az elmúlt három évben a kiszabott helyszíni bírságok és a pénzbírságok együttes összegének 66%-át befizették az elkövetők (2021-ben 78%, 2022-ben 75%, míg 2023-ban csupán 6% volt a befizetés aránya, de feltehetően ez még emelkedni fog 2024 folyamán).⁶

Tekintettel arra, hogy ezek az önkényes rendfenntartó akciók tipikusan a roma lakosok ellen irányulnak, a cselekmények elterjedtségéhez igazodó eljárások megindítása a rendőrség részéről álláspontunk szerint nemcsak az önkényes tevékenységek visszaszorításához, esetleg legális útra tereléséhez járulna hozzá,⁷ de a roma állampolgároknak a rendőrségbe vetett bizalmát is jelentősen növelné.⁸ Szerintünk a bizalom hiányára vezethető vissza az is, hogy kevés bejelentés születik önkényes rendfenntartó akciókkal összefüggésben.

⁶ Bűnügyi Statisztikai Rendszer, Szabálysértési szankciók részletezve c. táblázat, „helyszíni bírság” munkalap 42. sor, „pénzbírság” munkalap 37. sor:

https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Szankci%c3%b3k%20r%c3%a9szl%20etezve_ver20240220090015.xlsx&Token=REdDTVZCRFRmVAVvTWY1V1VgeitOeFY5ZU4wWIVUV2pjWU5GRXQ2ZG5ySm5QQVFrWHNMazR2RWVRWmNZQnBYQzJieGq0VVdpa0lyclo5bFdWdG9WME1WYmx5SFpKMnZ2cG1qQ2wvdXorZy8zeWRWRFE4VjJ4dHpxTW9YcXFvY3g=

⁷ A MÖM és a Betyársereg nem polgárőr szervezetek, nem a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény szerinti polgárőr egyesületként működnek.

⁸ A MÖM vezetője, László Attila ellen ugyan indult büntetőeljárás 2021-ben közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése miatt, de a rendőrség 2023-ban megszüntette a nyomozást. László a büntetőeljárás idején is rendszeresen szervezett jogellenes közbiztonsági tevékenységet.

Azt gondoljuk, hogy súlyos, társadalomra veszélyes, az állam és a békés társadalmi együttélés alapjait kikezdő cselekménysorozatról van szó. A MÖM és a Betyársereg a Mi Hazánk párt támogatásával rosszhiszeműen, a rendőrség kapacitáshiányait,⁹ illetve bizonyos településeken a lakosság szubjektív biztonságérzetének hiányát, különböző helyi feszültségforrásokat kihasználva igyekszik politikai tőkét kovácsolni, támogatókat szerezni, a roma lakosságot pedig megfélemlíteni. A szélsőséges szervezetek nem is titkolják önkényes és jogellenes tevékenységüket, hanem büszkén reklámozzák.¹⁰

A MÖM önkényes rendfenntartó tevékenysége kapcsán 2021-ben a TASZ közérdekű bejelentést tett az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) felé. Bejelentésünkben kilenc konkrét eset felsorolásával arra hívtuk fel a figyelmet, hogy a rendőrségbe vetett közbizalom erodálását látjuk mind abban, ahogyan a MÖM kommunikál a saját jogellenes tevékenységéről, mind abban, hogy a rendőrség sem eljárások megindításával, sem határozott kommunikációval nem próbál gátat vetni az erőszakmonopólium elvitatásának.

Válaszában az ORFK elhárította, hogy kommunikációs feladatai volnának ebben a tekintetben, a megindított eljárások alacsony számát illetően pedig arra hivatkozott, hogy „a területileg illetékes rendőri szervekhez a leírtak kapcsán bejelentés, feljelentés nem érkezett, és más forrásból sem szereztek olyan információkról tudomást, ami hivatalból eljárás megindítását alapozta volna meg”.

Miután a bejelentésünket megismételtük, jelezve, hogy nem szükséges bejelentésnek érkeznie az áldozatoktól ahhoz, hogy a rendőrség eljárást indítson, és további esetekkel is szolgáltunk, az ORFK arról tájékoztatott, hogy a Budapesti Közrendvédelmi

⁹ „A létszám adatok alapján nagyjából 4500 rendőrt azonnal fel tudnának venni.”

<https://rti.hu/baleset-bunugy/2023/07/24/rendorseg-allas-letszama-fizetes-beremeles>

¹⁰ Pl. „Azt is ki kell mondani, hogy a bűnözésnek van színe! – jelentette ki [a Betyársereg vezetője egy nyilvános rendezvényen], hozzátéve azt is, hogy eddig a Betyársereg akárhol megjelent, a rendőrség, a korábbi tétlenséggel felhagyva elkezd cselekedni, és a problémát – legalább időlegesen – megoldja.”

<https://magyarjelen.hu/eleg-volt-a-bunozesbol-sopronban-demonstral-a-betyarsereg-es-a-mi-hazank/>

Ügyészség feljelentése nyomán a Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) 2022 áprilisában mégis nyomozást rendelt el közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése vétsége miatt a MÖM vezetőjével szemben. A két évig tartó nyomozás után azonban a BRFK azon az alapon szüntette meg az eljárást, hogy „a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése”. A határozatból kiderül, hogy a BRFK mindössze két esettel kapcsolatban nyomozott, és a gyanúsított nyilatkozatok, két cikk és egyéb „beszerzett adatok” alapján határozott, de az indokolás nem részletezi sem a rendelkezésre álló adatokat, sem a felhasznált bizonyítási eszközöket, sem azokat a megszüntetést megalapozó következtetéseket, amelyeket a BRFK a rendelkezésére álló adatokból levont.

Szakmailag nehezen értelmezhető az a kettősség, hogy egy másik ügyben a rendőrség egyrészt a gyülekezési jog békés gyakorlása kapcsán a bejelentési kötelezettség elmaradása miatt megállapítja a MÖM vezetőjének szabálysértési felelősségét,¹¹ miközben a társadalomra és a közrendre sokkal súlyosabb veszélyt jelentő jogosulatlan közbiztonsági tevékenység szervezése és végzése miatt nem talál rajta fogást, és az ügyészség feljelentésére ellene indult büntetőeljárást két év eredménytelen nyomozás után megszünteti.

A rendőrségnek alkotmányos feladata és jogszabályi kötelezettsége hivatalból eljárni, ha szabálysértés vagy bűncselekmények elkövetését észleli. Ha a rendőrséghez közérdekű bejelentés érkezik ezen esetek tömegességére vonatkozóan, a konkrét esetek tételes felsorolásával, akkor e felelősségét nem háríthatja el azzal, hogy nem érkezett hozzá bejelentés vagy nem jutott a tudomására olyan információ, ami alapján eljárhat. Megalapozatlannak tartjuk, hogy a rendőrség nem találja tényállásszerűnek azt, hogy a MÖM bármiféle jogszabályi felhatalmazás nélkül bűnmegelőzési és bűnüldözési feladatokat kíván ellátni, állampolgárokat ellenőriz és számos településen járőrözést tart, ráadásul saját maga is úgy hivatkozik akcióira, hogy ezek a

¹¹ https://www.youtube.com/watch?v=PwoDSkbrWZs&ab_channel=Magyar%C3%96nv%C3%A9delmiMozgalom

közbiztonság javítását szolgálják. Ugyanakkor nagyon fontosnak tartjuk, hogy a rendőrség ne csak feljelentés alapján, hanem hivatalból is eljárjon, és minden esetben haladéktalanul induljon a jogellenes közbiztonsági tevékenység szervezőjével szemben büntető-, résztvevőivel szemben pedig szabálysértési eljárás is, mert valódi visszatartó erőt csak ez jelenthet. Továbbra is az az álláspontunk, hogy a rendőrségnek határozott kommunikációval kell felhívnia a jóhiszemű állampolgárok figyelmét arra, hogy az önkényes, felhatalmazás nélkül végzett rendfenntartó tevékenység jogellenes, és a segítségre szoruló állampolgárok ne a MÖM-öt vagy a Betyársereget hívják, ha rendőrségi fellépést tartanak szükségesnek.

Megjegyezzük, hogy jó példát is tapasztaltunk a rendőrség oldaláról: előfordultak olyan esetek, amikor a rendőrség a helyszínen véget vetett annak, hogy a szélsőségesek megjelenését követő feszültség eszkalálódjon. Így például 2022. november 9-én Mezőhegyesen egy emberölést követő kegyeleti megemlékezés résztvevőit a MÖM tagjai arra hergelték, hogy segítségükkel vegyék a saját kezükbe a felelősségre vonást (annak ellenére, hogy a feltételezett elkövetőt a rendőrség elfogta). A MÖM tagjai több helyi lakos kíséretében a romák lakta településrészre vonultak, és potenciálisan erőszakos cselekmény is történhetett volna, de végül a helyi rendőrkapitány megjelenése és erélyes fellépése feloldotta a helyzetet, utóbb eljárás is indult az ügyben. 2023. június 11-én, Somogyváron egy helyi lakos hívta saját utcájába a MÖM tagjait, mert megítélése szerint roma származású szomszédai túl hangosan hallgatták a zenét. Itt is a rendőrség megjelenése vette elejét annak, hogy a MÖM-tagok és a helyi romák konfliktusa fizikai bántalmazássá váljon.

3. A szegénység és a szociális problémák pénzbüntetéssel való szankcionálása

A fentiekkel párhuzamosan megfigyelhető az a tendencia is, hogy a szociális ellátórendszer állapotának javítása helyett a magyar kormány rendészeti eszközökkel, elsősorban a rendőrség révén kívánja „kezelnit” a szegénységből fakadó hátrányok és problémák jó részét. Ez természetesen nem csak a roma lakosságot érinti hátrányosan,

hanem minden szegénységben élő embert, például a hajléktalanokat is (az életvitelszerű közterületen tartózkodás és a koldulás szabálysértésnek minősülnek Magyarországon¹²). E jelentés fókuszában azonban a bevezetőben említett okokból a roma lakosság helyzete és a szabálysértési szankciók túlzó alkalmazásának rájuk gyakorolt hatása áll, ami a romákat egyébként is érő rendszerszintű diszkrimináció egyik fontos eleme.

A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) legfrissebb Magyarországra vonatkozó jelentése megállapította,¹³ hogy a romák a legkiszolgáltatottabb csoport Magyarországon: „sok roma ördögi körbe kerül a rossz oktatás által, amely korlátozott munkaerő-piaci lehetőségekhez és gyakori de facto lakóhelyi elkülönüléshez, szegregációhoz vezet, ami negatív hatással van az egészségügyi és egyéb szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésre is”. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) felmérése¹⁴ szerint a szegénység kockázatának kitett romák aránya Magyarországon 2019-ben 52,9% volt, ami háromszorosa az országos átlagnak. Az ECRI jelentése kiemeli, hogy a Covid-19 járvány sok roma közösséget még mélyebb szegénységbe taszított, hiszen a legtöbben eleve bizonytalan ágazatokban dolgoztak, és nem rendelkeztek megtakarításokkal. Emellett „a túlszűfolt és rossz lakáskörülmények, a tényleges lakóhelyi szegregáció, a szociális lakások hiánya, a kényszerkilakoltatások és a családi lakhatási támogatásra való jogosulatlanság” is aggodalomra adnak okot az ECRI szerint. Ezek a hátrányok szorosan összefüggnek azzal, hogy a FRA fenti felmérése szerint a roma háztartásokban a 18–24 évesek körében a korai iskolaelhagyók aránya 68 %.

A szegénység és az ebből fakadó szociális problémák tehát bár nem csak a roma származású állampolgárokat sújtják, de a romákat aránytalanul magas számban

¹² Szabs. tv. 178/B. § és 185. §

¹³ <https://rm.coe.int/6th-ecri-report-on-hungary-translation-in-hungarian-/1680aa6821>

¹⁴ FRA (2018c), Second European Union Minorities and Discrimination Survey: <https://policycommons.net/artifacts/3890648/eu-midis-ii-the-second-european-union-minorities-and-discrimination-survey/4696974/>

érintik, ráadásul ez kiegészül a szélsőséges szervezetek részéről egy rendszeres megfélemlítéssel is. A szociális problémák rendészeti „kezelésének” egyik állatorvosi lova az iskolai és óvodai hiányzások esetén a szülők szankcionálását lehetővé tevő szabálysértési tényállás¹⁵ gyakori alkalmazása. Az utóbbi években ugrásszerűen nőtt ezeknek az ügyeknek a száma és összesítve rendkívül magas összegű pénzbírságok kiszabása figyelhető meg.¹⁶ 2021-ről 2023-ra a duplájára nőtt (2416-ról 4758-ra) azoknak az ügyeknek a száma, ahol pénzbírságot szabtak ki, a pénzbírságok átlagos összege is emelkedett (27 500 forintról 33 600 forintra), és összesítve 2021-ben 66,5 millió, 2022-ben 130 millió, 2023-ban pedig már majdnem 160 millió forintnyi pénzbírság lett kiszabva. Az érintettek – akik a tapasztalataink szerint gyakran alacsony társadalmi státuszú, rossz anyagi körülmények között élő emberek – nagyon gyakran nem tudják befizetni ezt az összeget.¹⁷ 2021-ben és 2022-ben egyaránt kb. csak a 60%-át, a 2023-ban kiszabott bírságoknak pedig 43%-át fizették be (2024 májusáig). Mivel a be nem fizetett pénzbírság elzárásra változtatható át és az elzárást büntetés-végrehajtási intézményben kell végrehajtani, lényegében tehát bárki börtönbe kerülhet emiatt. Egy szülő a kiszabott bírság összegétől függően akár két hónapot is elzárásban tölthet a gyereke iskolai hiányzása miatt a törvény alapján.¹⁸ Habár az eljárás alá vont kérheti, hogy közérdekű munkára változtassák át a bírságot elzárás helyett, ez sokszor nem történik meg, vélhetően az érintettek információhiánya miatt. Ez azon túl, hogy a szociális problémára, a gyerekek iskolai hiányzásának sokrétű okára semmilyen hatással nincs, az érintett gyerekek érdekével is alapjaiban ellentétes. Ezt az érvelést támasztja alá a nemzetiségi ombudsman-helyettes 2/2022. sz. elvi állásfoglalása is,¹⁹

¹⁵ Szabs. tv. 247. § Az óvodai nevelés, valamint az alapfokú és középfokú nevelés-oktatás rendjét veszélyeztető szabálysértések

¹⁶ Bűnügyi Statisztikai Rendszer, Szabálysértési szankciók részletezve c. táblázat, „helyszíni bírság” munkalap 278. sor, „pénzbírság” munkalap 241. sor:

https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Szankci%c3%b3k%20r%c3%a9szl etezve_ver20240220090015.xlsx&Token=REdDTVZCRFRmVAVvTWY1V1VqeitOeFY5ZU4wWIVUV2pjWU5GR XQ2ZG5ySm5QQVFrWHNMazR2RWVRWmNZQnBYQzJieGq0VVdpa0lyclo5bFdWdG9WME1WYmx5SFpKMnZ 2cG1qQ2wvdXorZy8zeWRWRFE4VjJ4dHpxTW9YcXFvY3g=

¹⁷ <https://tasz.hu/cikkek/az-ombudsman-szerint-sem-lehet-szankciokkal-kezeln-i-az-iskolai-lemorzsolodast>

¹⁸ Szabs. tv. 9. § (2) bekezdés

¹⁹ A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes 2/2022. számú Elvi állásfoglalása az iskolai hiányzások miatt indítható szabálysértési eljárások és más szankciók vizsgálatáról. (2022. április 25.)

<https://www.ajbh.hu/documents/2657648/38555097-c6bf-2a19-89ff-2c960486b5f9>

amikor megállapítja: „A rendelkezésemre álló információk egyértelműen azt jelzik, hogy az **igazolatlan hiányzások problémája nagyobb arányban érinti a hátrányos helyzetű, köztük roma családokat**. Ezt figyelembe véve elmondható, hogy sajátos és ellentmondásos az a szankciórendszer, amely a **hátrányos, súlyos anyagi nehézségekkel küszködő családok esetében az igazolatlan hiányzások csökkentését a jövedelemtranszferek megvonásával, „negatív ösztönzéssel” próbálja elérni.**” (kiemelés az eredetiben, 44. o.)

Az alábbi táblázatban összehasonlítottunk a két említett szabálysértésre vonatkozó néhány adatot, amiből látszik, hogy mekkora különbség van mind az ügyek számában, mind a kiszabott bírságok összegében.

	2021		2022		2023	
	Közbizt. tev.	Iskolai hiányzások	Közbizt. tev.	Iskolai hiányzások	Közbizt. tev.	Iskolai hiányzások
Megindított eljárások száma	15	7 145	10	8 066	18	8 585
Pénzbírsággal végződő eljárások száma	15	2 416	10	4 369	18	4 758
Elzárás	0	23	0	14	0	9
Kiszabott helyszíni bírság + pénzbírság összege	320 000 Ft	66 427 000 Ft	140 000 Ft	129 636 000 Ft	85 000 Ft	159 967 000 Ft
Befizetett helyszíni bírság + pénzbírság összege	250 000 Ft	40 647 000 Ft	105 000 Ft	82 810 000 Ft	5 000 Ft	68 618 500 Ft
Befizetés aránya	78%	61%	75%	64%	6%	43%

Érdeemes még azzal is kiegészíteni az adatokat, hogy hogyan változott az egy ügyben kiszabott bírságok átlagösszege a két szabálysértésnél: a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzésére 2021-ben átlagosan 21 300 Ft, 2022-ben 14 000 Ft, 2023-ban már csak 4700 Ft bírságot szabtak ki a hatóságok, míg az iskolai hiányzásoknál 2021-ben 27 500 Ft-t, 2022-ben 29 600 Ft-t, 2023-ban már 33 600 Ft-t. Tehát míg a szélsőségesek egyre alacsonyabb bírságot kapnak, addig a szegénységben élő szülők egyre magasabbat.

Az eljárások nagy száma és a pénzbírságok magas összesített értékei azonban nem csak az iskolai és óvodai hiányzások esetén terhelik a szegénységben élőket, hanem olyan bagatell szabálysértések esetén is, amelyek társadalomra veszélyessége elenyésző. Ilyen például egy autó nem megfelelő műszaki állapota, pár száz forint értékű száraz fa engedély nélküli elvitele, vagy a Covid-19 járvány idején az a gyakori eset, hogy a kijárási tilalom után is kimentek többen a kútra vizet hozni maguknak éjszakára. Ezekért a bagatell szabálysértésekért gyakran több tíz- vagy akár százezer forint összegű pénzbírságokat is kiszabnak szegénységben élőkre,²⁰ aminek az eredménye megint csak sok esetben elzárás, tehát a szabadságuk megvonása anélkül, hogy az a jövőben valódi visszatartó erővel tudna hatni a szabálysértés elkövetésére. Az a tapasztalatunk, hogy a rendőrségbe vetett bizalom ezen esetek miatt nagyon sokszor hiányzik a roma lakosság részéről.

Önmagában a pénzbírság elzárásra változtatásának automatikusságát is sokszor támadta már szervezetünk a Szabálysértési Munkacsoport (ld. a Módszertan résznél) tagjaként, ami egy, a rendőrségtől független szabályozási kérdés. A pénzbírság meghatározásának összegében viszont nagyon fontos szerepe van az eljáró szabálysértési hatóságnak, ami sok esetben a rendőrség, mivel az általa meghatározott összeg szolgál a későbbi elzárás napjainak alapjául. Emellett fontosnak tartanánk egy olyan jogi környezet kialakítását is, ami lehetővé teszi olyan szankciók alkalmazását

²⁰ <https://helsinkifigyelo.444.hu/2023/03/29/a-szegenyseget-nem-lehet-racs-moge-dugni>

is, amelyekkel a reszocializáció, a kárhelyreállítás és a sértettek érdekei kerülnek előtérbe, a pénzbírság mértéke pedig igazodik valamennyire ahhoz, hogy a szabálysértő milyen összeget képes megfizetni.

Mindezekhez a sérelmekhez, a segítség helyetti gyakori büntetéshez adódik hozzá a roma lakosság esetében a szélsőséges csoportok részéről történő megfélemlítés, önkényes rendfenntartás és a Mi Hazánk országgyűlési képviselőinek cigányellenes retorikája. Abban a korábban említett ügyben például, amelyben az intézkedő rendőr feloszlatta a MÖM spontán gyűlését a mezőhegyesi roma szegregátum területén, Toroczkai László az alábbi kérdést tette fel parlamenti felszólalásában: „Választ kérek arra, hogy a magyarok országa-e még Magyarország”. A szélsőséges szervezetek által szervezett demonstrációk a roma lakosságban nagy félelmet keltenek már előzetesen, és sokan nem érzik úgy – részben akár saját rendőrségi tapasztalataikra alapozva –, hogy a rendőrség megvédené őket egy potenciális támadástól. Amikor például 2023 márciusában egy helyi konfliktus nyomán Nyíregyházán szerveződni kezdett egy szélsőséges tüntetés, a TASZ roma származású helyi partnere minden roma lakost arra kért, hogy messzire kerüljék el a tüntetés környékét, ne szervezzenek ellentüntetést, mert ők fognak bajba kerülni. A 2023 májusában eredetileg Budapesten szerveződő European Fight Night elnevezésű radikális esemény előtt pedig a Roma Tagozat Civil Szervezet nevű Facebook oldalon minden budapesti romát arra kérték a rendőrség figyelmeztetésére hivatkozva, hogy ne hagyják el otthonaikat a saját biztonságuk érdekében.

4. Ajánlások

A fentiekre tekintettel a TASZ álláspontja, hogy a szabálysértési eljárások során kiszabott magas összegű pénzbírságok, ill. helyszíni bírságok nem alkalmasak a szegénységhez szorosan kapcsolódó és különböző szociális problémákhoz kötődő, viszont a társadalom számára csekély veszélyt jelentő szabálysértések visszaszorítására. Ezekben az esetekben a kiszabott bírságnak nincs valódi

visszatartó ereje az ismételt szabálysértés elkövetésétől, hiszen az alapul fekvő problémát a bírság sok esetben csak tovább súlyosbítja, azaz a büntetés soha nem fogja elérni célját. Ezzel szemben az önkényes rendfenntartás, a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése egy olyan tényállás, amely esetében a rendszeres és elkerülhetetlen pénzbírság vagy más szabálysértési szankció valódi visszatartó erővel rendelkezhet, és a problémának kifejezetten indokolt a rendészeti eszközökkel való kezelése, a jelenség elleni hatékony fellépés és a szabálysértők eltántorítása. Ha a szabálysértők, rendszeresen és gyakran szembesülnek szabálysértési büntetéssel a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése miatt, az nagy eséllyel alkalmas lehet arra, hogy megóvja a roma közösségeket mint célpontokat ettől a komoly kockázattól. Mindezek alapján az alábbi javaslatokat tesszük.

4.1. A rendőrségnek javasoljuk, hogy:

- a) A bűncselekmények megakadályozása, valamint a közbiztonság és a közrend védelme körében minden tudomására jutott jogosulatlan közbiztonsági tevékenység esetében hivatalból indítson szabálysértési és/vagy büntetőeljárást.²¹
- b) Tegye nyilvánosan egyértelművé, hogy az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkényes tevékenysége körében mi az, ami jogosulatlan közbiztonsági tevékenységnek minősül, és hívja fel a jóhiszemű állampolgárok figyelmét arra, hogy az társadalomra veszélyes cselekmény, ami nem élvezheti és nem is élvezheti a rendőrség támogatását.
- c) A szegénységhez szorosan kapcsolódó és különböző szociális problémákhoz kötődő, bagatell szabálysértések esetén a kiszabott bírság összege igazodjon a cselekmény társadalomra való csekély fokú veszélyességéhez és a szabálysértési szankcionálás kevésbé jelentős hatékonyságához.
- d) Amennyiben mégis bírság kiszabására kerül sor, a fentiekén kívül legyen tekintettel az eljárás alá vont személy anyagi helyzetére.

²¹ Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdés, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bekezdés 1., 1a., 2., 15. b)-c) pont, és 13. §

- e) Részesítse előnyben ezekben az ügyekben a szabadságelvonást nem eredményező jogkövetkezmények alkalmazását (így olyan mértékű pénzbírságot se szabjon ki, ami reálisan elzárásra átváltoztatással fog megvalósulni). Az eljárás alá vont személyt ténylegesen és közérthető módon tájékoztassa a pénzbírság közérdekű munkára változtatásának lehetőségéről.²²
- f) Törekedjen a roma közösségekkel való bizalom kiépítésére, növelésére, elsősorban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködésről, kapcsolattartásról szóló 22/2011. (X.21.) ORFK utasításban foglalt feladatok teljesítésével.

4.2. A Belügyminisztériumnak javasoljuk, hogy:

- a) A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes 2/2022. sz. elvi állásfoglalásának megfelelően, a belügyminiszter a társadalmi felzárkózásért, a gyermekek és az ifjúság védelméért, a köznevelésért és a szociálpolitikáért való felelőssége körében²³ az Oktatási Hivatallal, és szükség szerint más háttérintézményekkel együttműködve, a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos intézkedéseket, kiemelten a büntető jellegű szankciórendszer egy évtizedes tapasztalatait, tekintse át és elemezze a téma teljes komplexitásában, más hasonló jellegű mérőszámokkal is összevetve, kiemelt figyelemmel arra, hogy ezek a szankciók hogyan érintik a lemaradó, depresszív térségekben élő hátrányos helyzetű, roma nemzetiségű gyermekek helyzetét, gyermeki jogainak érvényesülését.
- b) A belügyminiszter indítson a 2/2022. elvi állásfoglalásban vizsgált ügyhöz hasonló, súlyos nehézségekkel küszködő térségekben olyan átfogó és komplex kutatásokat, valamint dolgozzon ki a feltárt nehézségek és hiányosságok kezelésére projekteket és akcióterveket, amelyek – az érintett szülők és pedagógusok, illetve az eljáró hatóságok bevonásával – a tankötelezettség

²² Hasonlóan pl. ehhez:

<https://szabalyertes.hu/wp-content/uploads/2017/05/MHB-kozerdeku-munka-tajekoztato.pdf>

²³ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdés 24., 27., 29. és 30. pont

sikeres teljesítésével összefüggő problémák több szempontú, összetettebb kezelését is elősegítenék.

- c) A belügyminiszter a roma nemzetiségpolitikáért való felelőssége körében vizsgálja meg az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködésről, kapcsolattartásról szóló 22/2011. (X.21.) ORFK utasításban foglalt feladatok teljesülését.²⁴
- d) A belügyminiszter a rendőrség irányítása körében tegye meg a szükséges és megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a rendőrség felé megfogalmazott fenti ajánlások érvényesüljenek.²⁵
- e) A belügyminiszter a bűncselekmények megelőzéséért és a közbiztonságért való felelőssége, a szabálysértési szabályozásért való felelőssége és a rendőrség irányítása körében tegye a rendőrség kiemelt feladatává azt, hogy a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése szabálysértés és a közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése vétség eseteiben minden alkalommal induljon el a megfelelő szabálysértési és/vagy büntetőeljárás,²⁶ továbbá a gyűlölet-bűncselekmények kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtásáról szóló 30/2019. (VII.18.) ORFK utasítás 15. pontja alapján végzett média monitorozás ezekre az esetekre is terjedjen ki annak érdekében, hogy a rendőrség hivatalból is észlelje ezeket az eseményeket, amelyek súlyosabb, gyűlölettől motivált incidensekhez is vezethetnek.
- f) A belügyminiszter a szabálysértési szabályozásért való felelőssége körében tegyen javaslatot a szabálysértési törvény módosítására azzal, hogy a pénzbírságot és a helyszíni bírságot meg nem fizetése esetén a bíróság szabálysértési elzárás helyett közérdekű munka büntetésre változtassa át.

4.3. Az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottságának javasoljuk, hogy:

²⁴ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdés 17. pont, 66. § (2) bekezdés, 80. § és 94. § (1) bekezdés

²⁵ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 4. § (3) bekezdés

²⁶ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdés 1. és 8. pont

- a) A kormányzati munka ellenőrzésében való közreműködése körében tárgyalja meg a fenti ajánlásokat és bizottsági tájékoztatóban hozza nyilvánosságra azzal kapcsolatos állásfoglalását, hogy a Belügyminisztériumnak és a rendőrségnek tett javaslatok közül melyik élvez prioritást, és ennek megvalósulásához milyen intézkedési tervre van szükség.²⁷

4.4. Magyarország Kormánya számára javasoljuk, hogy:

- a) Biztosítson elegendő költségvetési forrást a rendvédelem állami monopóliumának maradéktalan biztosítására, az állami rendvédelem hatékonyságát kétségbe vonó szélsőséges szervezetek jogellenes tevékenysége elleni határozott fellépésre.
- b) A kormány határozottan ítélje el a roma honfitársainkat kirekesztő szélsőséges szervezetek térhódítását, és biztosítsa roma honfitársainkat arról, hogy minden körülmények között számíthatnak az állam védelmére az őket roma származásuk miatt kirekesztő, megbélyegző, üldöző szélsőséges szervezetekkel és személyekkel szemben.

5. Módszertan

A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet (TASZ) 2021 tavasza óta rendszeresen figyeli a Magyarországon jelenleg aktív szélsőséges szervezetekhez kapcsolódó híreket, tevékenységeket és bejelentett gyűléseket, illetve indokolt esetben a radikális csoportok által szervezett gyűlések helyszíni monitorozását is végzi. A TASZ helyszíni monitorozó tevékenységének célja, hogy a potenciális jogsértéseket dokumentálja, és a potenciálisan erőszakossá váló tüntetést követő esetleges nyomozás során bizonyítékként prezentálni tudja. A helyszíni monitorozó tevékenységünk ezért annak felmérésére is irányult, hogy a rendőrség mennyiben biztosítja hatékonyan ezeket a gyűléseket, és mennyiben tartja szem előtt a helyi roma

²⁷ Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 15. § (1) és (4) bekezdés

lakosság biztonságát. Az előre bejelentett demonstrációkon túl a hírfigyelés tárgyát képezik azok a csoportos szélsőséges fellépések is, amelyek nem tekinthetők gyűlésnek, hanem a fent részletesen ismertetett közbiztonsági tevékenység jogellenes végzése szabálysértést, ill. ennek szervezésének vétségi alakzatát valósítják meg.

A médiafigyelő és helyszíni monitorozó tevékenység során, illetve a TASZ Jogsegélyszolgálatához érkező megkeresések alapján azonosítottunk meghatározott problémákat és kockázatokat, amelyek kezelése álláspontunk szerint elsősorban a rendőrség feladata lenne. Ehhez azonban a központi kormányzat támogatását is élvezniük kell, továbbá meghatározott jogszabály-módosítási feladatok is elengedhetetlenek az azonosított problémák és kockázatok megoldásához. Habár a problémák szerteágazóak, jelen összefoglaló elsősorban a magyarországi roma lakosság helyzetét helyezi fókuszba. Ennek oka a bevezetőben ismertetett okokon kívül a TASZ tevékenységi köre is. A Magyarországon élő sérülékeny csoportok közül a TASZ elsősorban a fogyatékossgal élő emberekkel és a roma közösségekkel foglalkozik ingyenes jogsegély nyújtással, stratégiai perek vitelével, és más kapcsolódó tevékenységek, így például rendszeres hírfigyelés révén. Tekintettel arra, hogy a jelentés fókuszában elsősorban a szélsőséges csoportok tevékenységének sérülékeny csoportokra gyakorolt hatása áll, a TASZ tevékenységi körébe tartozó sérülékeny csoportok közül elsősorban a roma közösségek érintettek e jelentés szempontjából. Fogyatékossgal élő emberek sérelmére elkövetett hasonló eseteket a monitorozó tevékenység során nem észleltünk. Külföldiek, menekültek, az LMBTQI közösség tagjai és más sérülékeny csoportok szintén elszenvedői lehetnek szélsőséges csoportok megfélemlítésének és potenciális célpontjai lehetnek járőröző tevékenységüknek is, azonban ezek a csoportok alapvetően nem tartoznak a TASZ ügyfélkörébe.

A TASZ részt vesz a Szabálysértési Munkacsoport munkájában a Magyar Helsinki Bizottság és az Utcajogász Egyesület mellett. A Magyar Helsinki Bizottság tevékenysége kiterjed a külföldiek és menekültek jogvédelmére és a tisztességes

eljáráshoz való jog érvényesülésére általában, az Utcajogász Egyesület pedig a szegénységben és hajléktalanságban élő emberek jogi tájékozottságának növelésért, illetve a lakhatás és szociális jogok igazságos szabályozásáért és alkalmazásáért dolgozik. A Munkacsoport tagjai rendszeresen egyeztetnek a hozzájuk beérkező jogsegélyes megkeresések tartalmáról, a szabálysértési jog területén tapasztalható rendszerszintű problémákról és ezek jogalkalmazási, illetve jogalkotási úton történő megoldási lehetőségeiről. A munkacsoport célja, hogy egy igazságosabban és hatékonyabban működő szabálysértési rendszerhez járuljon hozzá Magyarországon.